

VERKONDIGING op 24 januari 2016, de derde zondag door het jaar, in de Kerk van Onze Lieve Vrouw van de Allerheiligste Rozenkrans te Amsterdam

door pastor Pierre Valkering

Gelezen: uit het boek Nehemia (8, 2-4a.5-6.8-10); Psalm 19 (8.9.10.15), de eerste brief van de heilige apostel Paulus aan de christenen van Korinthe (12, 12-30) en uit het heilig evangelie volgens Lucas (1, 1-4; 4, 14-21).

Hoe lang mag de mis duren?

Hoe lang mag de preek duren?

- Dat zijn van die onderwerpen, dierbare gasten en parochianen, die de gemoederen - van de kerkgangers, van u dus, zeer kunnen bezighouden en die tot de nodige opwinding kunnen leiden.

Hoe lang mag de mis duren? Hoe lang mag de preek duren? Ja... dat staat nergens - al bestaan er vele meningen over. De ervaring wijst daarbij uit dat er wat dit betreft grote verschillen zijn al naar gelang de tijd en de cultuur waarin mensen, waarin gelóvige mensen leven. Toevallig weet ik uit eigen ervaring dat in Afrika en op de Filippijnen de viering van de eucharistie op zondag vele uren in beslag kan nemen en voor de mensen dus echt de voornaamste bezigheid op zondag is. Men heeft daarbij absoluut geen haast. En wat denkt u van de eerste lezing van deze zondag, uit het boek van de profeet Nehemia? Daar hoorden wij hoe de lector, de profeet Ezra, "vanaf de dageraad tot de middag" voorlas uit het boek van de wet - die van Mozes. Toe maar! En "het volk luisterde aandachtig" zo hoorden wij.

Al die tijd? Konden de mensen destijds al die tijd hun aandacht bij die voorlezing houden? "Ezra, de schriftgeleerde" stond op "een houten verhoog". Kijk! Dat komt ons bekend voor! Een eerste preekstoel waar de bijbel zelf van verhaalt... Er zijn ook zogenaamde 'levieten' aanwezig. Dat zijn medewerkers van de priesters. "Zij lazen voor uit het boek van Gods leer, legden het uit en verklaarden de betekenis, zodat iedereen de lezing begreep" zo staat er. En ook dat "het hele volk in tranen was uitgebarsten" toen het de woorden van de wet hoorde... Bijzonder is dat. Wie raakt er tegenwóordig nog werkelijk ontroerd bij het horen van Gods Woord?

In de psalmverzen die wij hebben gebeden, uit de negentiende psalm, werd de wet, die van "De Heer", door vele bijvoeglijke naamwoorden gekwalificeerd. Die wet is "volkomen", "betrouwbaar", "rechtmatig", "bevredigend", "glashelder", "eerlijk", "waar", "rechtvaardig". Die wet "sterkt de onzekere geest", "onwetenden maakt zij wijs" en is "een licht voor het oog." En wij besloten ons psalmgebed met de bede: "Laat al mijn spreken en denken voor U aanvaardbaar zijn, Heer, voor U, mijn rots en verlosser." Uit die woorden spreekt dus het verlangen van de bidder om zélf te denken en te spreken op een wijze die recht doet aan het denken en spreken van GóD - in diens wet. Geïnformeerd worden door die wet: daar van binnen door gevormd worden, je daardoor láten vormen. Is dat ook ons verlangen dierbare gasten en parochianen? Is dat wat u verlangt? Is het mijn verlangen?

Afgelopen donderdag stond er een artikel in het Noordhollands Dagblad: Het bestuur van de Sint-Jozefparochie in Zaandam is afgetreden. Want: men wenst zich niet te conformeren aan de regels die het bisdom oplegt wat betreft de viering van de eucharistie. De krant schrijft: "De Zaandamse katholieken denken zelf dat het best vrijer mag. De kerkleden zijn begaan met elkaar en vinden de intentie van het rooms-katholieke geloof belangrijker dan de verplichtingen." Gecitéerd wordt de kanselier van het bisdom, Eric Fennis. Hij zegt: "Kern is dat in een katholieke kerk het geloof gevierd en verkondigd wordt, zoals de kerk dat vraagt.

Daarop hebben de gelovigen recht, en daarvoor is de bisschop verantwoordelijk." Einde citaat.

Zó. Basta. Dat is heldere taal.

Een kerkelijk conflict. Een conflict dat hoog op kan lopen. Hoe daarmee goed omgaan? Van de apostel Paulus hoorden wij vandaag de passage uit diens eerste brief aan de christenen van Korinthe waarin hij de geloofsgemeenschap vergelijkt met: een lichaam. "Gij zijt", jullie zijn, "het lichaam van Christus". En: "God heeft het lichaam zo samengesteld (...) opdat er in het lichaam geen verdeeldheid zou zijn en de ledematen eendrachtig voor elkaar zouden zorgen." Hoe dat laatste, het voor elkaar zorgen, binnen de Sint-Jozefparochie te Zaandam gestalte krijgt, daarmee is men binnen de parochie zelf volgens de krant blijkbaar erg tevreden. Maar de bisschop is niet tevreden met hoe de liturgie gevierd wordt. En zo was ook reeds Paulus ontevreden en maakte hij zich ongerust over verschillende aspecten van het leven binnen de eerste, door hemzelf gestichtte christelijke geloofsgemeenschap in Korinthe. In die zin is er dus niets nieuws onder de zon in Zaandam. Daar is herrie en gebakkelei zoals die er ook al waren in Korinthe destijds. En ik denk: dat kán een troostrijke gedachte zijn: Wij zijn de eersten niet. En wij zijn de enigen niet.

Maar... opnieuw de vraag: Hoe daarmee nu goed om te gaan? Paulus maakt duidelijk: Een lichaam is een organisch geheel. De verschillende organen daarbinnen zijn allemaal nodig en moeten goed op elkaar zijn afgestemd. En zo zijn er binnen het lichaam dat de kerk is eveneens verschillende taken en verantwoordelijkheden en daarvoor geldt hetzelfde: ook die moeten goed op elkaar worden afgestemd. Paulus schrijft: "Juist die delen van het lichaam die het zwakst schijnen te zijn, zijn onmisbaar. En die wij beschouwen als minder eerbaar omgeven wij met grote eer. Onze minder edele ledematen worden met groter kiesheid behandeld, de andere hebben dat niet nodig." Ik vermoed, veelgeliefden, dat deze woorden juist in verband met situaties als die in Zaandam belangrijk zijn. Zo'n situatie vereist grote fijngevoeligheid, behoedzaamheid en stuurmanskunst. Van harte hoop ik dat het onze hulpbisschop Monseigneur Jan Hendriks die de Zaandamse Sint-Jozefparochie rechtstreeks zelf is gaan besturen, dat hem dat lukken mag en dat hij dus over de genoemde kwaliteiten in deze beschikken mag. En hetzelfde geldt voor ons. In ónze omgang met elkaar en met de zaken des geloofs, daarin kan het ook voor óns soms op eieren lopen zijn. Met individuele personen en specifieke kerkelijke en andere omstandigheden goed omgaan, zodanig dat anderen en wijzelf daar gelukkiger van worden en door groeien, zodanig dat ook 'het grote geheel' van kerk en samenleving daarmee gediend wordt, dat is geen eenvoudige zaak.

In en met het evangelie van deze zondag worden wij geconfronteerd met een zogenaamd Droste-effect. U weet wel: dat doosje cacao met die zuster er op die een dienblad in haar handen heeft met daarop precies zo'n zelfde doosje cacao met een zuster er op die een dienblad in haar handen heeft enzovoort... Zo'n effect is er vandaag in en met het evangelie óók. Want: ik heb u hier in de kerk Jezus' woorden voorgelezen, de woorden van Jezus die op Zijn beurt in de synagoge de woorden van de profeet Jesaja voorleest. En: "aller ogen waren gespannen op Hem gevestigd." Zo was dat destijds in Nazaret. En hoe is dat nu hier? Verwacht ú hier ook iets te horen, te zien, mee te maken van belang? Ik sta hier. Tegelijk staat Jezus hier. En tegelijk staat Jesaja hier.

"Hij heeft Mij gezonden om aan armen de blijde boodschap te brengen, (om) aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken en aan blinden dat zij zullen zien: om verdrukten te laten gaan in vrijheid, om een genadejaar af te kondigen van de Heer." Dát zegt Jesaja. Dat zegt Jezus. Dat zeg ik. En dat laatste: zo'n genadejaar afkondigen, dat heeft paus Franciscus pas gedaan. Op de afgelopen achtste december heeft hij geopend: een speciaal Heilig Jaar van Barmhartigheid.

En waar gaat het dan om, in en met zo'n jaar?

Waar gaat het in dít heilig jaar om?

Op 12 januari heeft paus Franciscus daar een boekje over laten verschijnen dat in 82 landen tegelijkertijd is uitgekomen, natuurlijk ook in Nederland. *De naam van God is genade* heet dat boekje en feitelijk is het een uitvoerig interview met de paus óver die barmhartigheid - over die genade van God. Ik geef u één citaat dat mij bijzonder trof.

De paus zegt: "Ik heb een speciale band met mensen die in de gevangenis verblijven, ontdaan van hun vrijheid. Ik heb me altijd erg met hen verbonden gevoeld, juist vanwege het besef dat ik een zondaar ben. Elke keer als ik een gevangenis binnenga voor een viering of een bezoek, komt de gedachte bij me op: waarom zij wel en ik niet? Ik had hier moeten zitten, ik zou het verdienen om hier te zitten. Hun misstappen hadden de mijne kunnen zijn; ik voel me niet beter dan degenen die ik tegenover me zie."¹

Tot zover de paus. En ik denk, zo doe je dat dus: "gevangenen hun vrijlating bekend maken". Waarom zij wel en ik niet? Ik had hier moeten zitten. Hun misstappen hadden de mijne kunnen zijn. Ik voel me niet beter dan degenen die tegenover me zitten.

Laatst sprak ik met een dame die vreselijk amok zat te maken over iemand die ze helemaal niet goed kent. Ze sprak over die persoon allerlei ideeën en oordelen uit. En wat zij allemaal dacht en meende, dat was evident onwaar. Dat klopte echt niet. En wat klonk wat zij allemaal zei naargeestig, kil en hard. Ik probeerde het haar duidelijk te maken maar er was met haar duidelijk even geen land te bezeilen. Ik werd daar werkelijk niet goed van en ik heb mij maar snel aan haar en aan de situatie onttrokken. Ze had zo verschrikkelijk gelijk. Ik heb mij uit de voeten gemaakt en ben daar vertrokken, vlug weg.

Later sprák ik met iemand, een wijs iemand, over die situatie. Hij zei: "Oordelen, daar zitten altijd verdrongen behoeftes, daar zitten altijd verborgen verlangens onder van degene die ze uitspreekt - die oordelen."

Veelgeliefden, ik denk dat het waar is. Mensen die oordelen over een ander, die zitten zélf op de een of andere manier vast, die zétten zichzelf vast. Misschien zijn ze wel jaloers op degene op wie ze zoveel hebben aan te merken: op zijn of haar vrijheid. Die ander doet misschien wel dingen die zij zichzelf niet toestaan, die ze zelf ook zouden willen doen, maar niet durven te doen. En daardoor sluiten ze zichzelf op in een gevangenis met onzichtbare maar échte, pijnlijke tralies. Kan iemand daar uit komen? Kan iemand daarvan verlost worden? Kun jij iemand daarbij helpen? Ik denk: dat is niet zo eenvoudig, om niet te zeggen: dat is beremoeilijk. Ik denk: dat is alleen mogelijk als jijzelf beseft én uitspreekt, in de biechtstoel en daarbuiten, zoals paus Franciscus het doet, hoe kwetsbaar, hoe onvolmaakt, hoe hulpeloos, onvermogen en zondig je zelf bent. Alleen dán kunnen de deuren van de gevangenis opengaan, de deuren van je eigen gevangenis en die van een ander. Van harte hoop ik en wens ik ons allen toe dat wij dáártoe in elk geval af en toe enigzins en liefst uiteraard zoveel mogelijk; dat wij daartoe in staat mogen zijn. Amen.

---

¹ Paus Franciscus, *De naam van God is barmhartigheid. De paus is gesprek met Andrea Torielli*. Vaticaanstad/Amsterdam (2016), p. 70-71.